

Дугіна Вікторія Миколаївна,
директор КЗ «Зміївський ЦДЮТ»,
Щелкунова Світлана Володимирівна,
заступник директора з НВР
КЗ «Зміївський ЦДЮТ»,
керівник Школи молодого лідера.

«ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ШЛЯХОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ «ШКОЛА МОЛОДОГО ЛІДЕРА»

В даний час особливо актуальним є питання щодо створення умов для самовизначення, саморозвитку та успішної самореалізації учнівської молоді.

Наш час потребує лідерів нової формації – людей компетентних, відповідальних, здатних мислити неординарно. Ось чому необхідні пошук і підтримка учнівської молоді, яка має організаторські здібності та нестандартне мислення, усвідомлює себе потенційним лідером, має бажання використовувати свою енергію та здібності заради інших, чії особистісні переконання спрямовані на активну участь у громадському житті.

Важливість даного питання зазначено і в новому Законі України «Про освіту» де чітко визначено мету - це всебічний розвиток людини як особистості, формування цінностей, необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, а також в концепції Нової української школи, спрямованої на формування особистості, патріота, інноватора.

Розвиток таких здібностей, формування життєвих компетентностей учнів шляхом активного залучення до реальної участі в державотворенні є головною метою Школи молодого лідера, яка створена та працює в КЗ «Зміївський ЦДЮТ».

Лідерська школа ставить перед собою наступні завдання:

- виявлення амбіційних особистостей серед учнівської молоді району,
- надання знань з основ громадського управління,
- розвиток лідерських та управлінських здібностей,
- формування культури спілкування та вміння працювати в команді,
- долучення учнів до активної громадської діяльності.

Основні завдання проекту полягають у формуванні таких компетентностей:

- пізнавальної (ознайомлення учнів з теоретичними основами та принципами розвитку лідерства),
- практичної (сприяє оволодінню вихованцями навичками самоусвідомлення, самоаналізу, аналізу організаторських здібностей та нереалізованих можливостей; методикою використання інтерактивних форм навчання),
- творчої (забезпечує формування творчих здібностей, розвиток естетичних почуттів та смаків, спрямування підлітків на роботу над собою, на здійснення своїх намірів щодо розвитку своєї особистості, розвитку лідерської позиції, особистої мотивації та суспільних навичок),

- соціальної (сприяє стимулюванню творчої і соціальної активності, вихованню дбайливого ставлення до духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій, самореалізації особистості в соціумі, професійному самовизначенню).

Новизна даного проекту полягає в організації сучасного освітнього процесу старшокласників на основі створення ділового, конкурентного середовища з ефективним використанням проектних технологій, інтерактивності, вільного вибору творчої діяльності та власній участі у підготовці і проведенні занять. Учасниками проекту є лідерський актив Зміївської районної дитячої організації «Нове покоління лідерів».

Учнівське самоврядування існує в кожному районі, в усіх закладах освіти. В дані роботі представлений досвід організації занять в Школі молодого лідера з використання нетрадиційних форм роботи, а саме: тренінгів, дебатів, дискусійних трибун, захисту власних проектів, «форум-театру», різноманітних конкурсів («Лідер року», «Конкурс на краще портфоліо лідера» тощо).

Дуже цікавими є тренінги, які передбачають різні форми організації дитячої освіти. Наприклад, під час проведення навчання у форматі тренінгу за темою «Ефективне спілкування – ключ до створення дружнього клімату в команді» була використана відома педагогічна технологія - гра «Вовк і семеро козенят», під час якої учні максимально проявляють свої акторські здібності, спілкуються переконливо, наполегливо та аргументовано.

Також проводяться тестування «Пізнай себе краще», питання якого спрямовані на виявлення комунікабельності, толерантності, інших особистих якостей.

Під час тренінгового заняття «Лідери і керівники» претенденти на звання кращого лідера своєї групи використовували методику опитування, зокрема, соціологічні дослідження. Дані дослідження були проведені за допомогою методу «Фокус-груп». Ця дискусія між групою людей задумана для отримання думок з певної теми в довірливій атмосфері. Даний метод широко застосовував Рональд Рейган, апробуючи свої виступи на таких фокус-групах.

До речі, розподіл на команди завжди проводиться за різноманітними творчими завданнями: за пазлами, кольоровими фантами, за допомогою аркушів-смайликів з іменами учасників заняття тощо.

Досить цікавою з точки зору практичного виконання стала вправа «Лідери керують мрією». Колектив однодумців повинен був розробити соціальний проект.

Перша команда – це співробітники приватного навчального закладу, який повинен запрацювати з нового навчального року.

Друга команда – це співробітники фірми пасажироперевізника, які планують надавати свої послуги на території Зміївського району.

Третя команда – це співробітники торгової марки по виготовленню молочної продукції.

Кожна команда отримала своє завдання:

1. Розробити план дій по заохочуванню учнів району навчатися у вашому приватному закладі.
2. Розробити алгоритм за яким ви плануєте зайти на ринок праці.

3. Розробити рекламну кампанію своєї продукції.

Після виконання вправи йде обов'язково обговорення:

- Хто був справжнім лідером групи? Генератором ідей? Організатором роботи? І як висновок аналізується, що насправді повинен робити керівник, і як організувати роботу колективу?

Також цікавими є проведення різноманітних вправ на виявлення своїх лідерських здібностей, творчих вподобань, інтересів та поглядів. Так, вправа, яка передбачає продовження речення «Моє досягнення – це те, що я вмю... і я заслуговую оплесків», «Лідер це...» розкривають їх індивідуальність, можливості, дають зрозуміти важливість своїх неординарних вмінь та впевненість у власних силах.

Результативними є і проведення творчих конкурсів, таких як, створення за допомогою старих газет, ножиць, клею і фломастерів рекламного соціального банеру «Сучасний лідер-майбутнє країни». Учні отримують завдання: розробити макет банеру, який би відображав суть лідерства в будь-якому прояві. Це може бути предмет одягу, побуту, фірма тощо. Скільки позитиву викликав банер, який проголошував «Булки в їдальні – лідер продаж!». І що ходити до школи варто уже тільки тому, що там продають булочки.

Вже стало традиційним проведення циклу дебатів у форматі британського парламенту, які поводять студенти закладів вищої освіти, в минулому представники нашого лідерського активу. Учасники дебатів мають змогу виступити в ролі членів парламенту та опозиції, взяти активну участь у обговоренні різних питань.

Наприклад, питання для обговорення:

1. Реформа загальної середньої освіти - самостійність вибору 50% навчальних дисциплін у школі.
2. Реформа вищої освіти - відміна заочного навчання у закладах вищої освіти.
3. Ефективність проведення тестів для оцінювання знань учнів.
4. Що краще: диктатура чи демократія?
5. Лихо не без добра.
6. Лінь – рушій поступу.
7. Щастя не в грошах.

Дебати дають змогу учасникам відстоювати правильність своїх суджень, проявляти небайдужість до обговорюваних проблем, свою ерудицію та інтелект, ораторські здібності; надавати докази та приклади відповідно до прийнятих стандартів або піддавати ці стандарти сумніву за допомогою переконливої аргументації.

Отриманий досвід дебатів дає змогу змінити учням свої погляди на багато речей, а проведення дебатів за британською методикою допомагають не лише відшукувати та перевіряти інформацію, а й формувати відповідальність, толерантність, культуру спілкування. Яскраві виступи, емоції та надзвичайні враження стають головними атрибутами дебатів.

Для одного з навчань для лідерів учнівського самоврядування була обрана тема «Активність. Впевненість. Відповідальність».

Етапи заняття:

1. Завдання: продовжити речення «Лідер-це...»
2. Тест «Самооцінка лідерства».
3. Правила за Біллом Гейтсом (обговорення).
4. Творче завдання. Розробка та захист власних проєктів.

(Учасники отримують завдання: розробити та презентувати фантастичний чи реальний проєкт будь-чого. Обирається журі — «Міжнародний валютний фонд» для вкладання благодійних коштів. Члени журі отримують символічні купюри у 100 доларів США. На розробку проєктів дається 20 хв. Після захисту кожен член журі віддає свої гроші тим, чиї проєкти були найбільш переконливими. Вимоги до промовців: час — 3 хв, слід задіяти переконливі жести, міміку, аргументацію, позитивні емоції тощо. Оцінюється зміст промов, їхнє оформлення).

У рамках проведення відкритого заняття у Школі молодого лідера відбувся захід, метою якого було розширення знань учнів про ВІЛ, виховання у них толерантного ставлення до ВІЛ-інфікованих, пропагування здорового способу життя. На практиці була застосована методика «Форум-театр», спрямована на вирішення соціальних проблем. Це найскладніший інтерактивний метод роботи, який створює простір для дискусій та більше нагадує інсценування подій з реального життя. Він допомагає молоді розширити свою свідомість у боротьбі з повсякденними проблемами, виступає як засіб зв'язку театру з життям людини, що страждає від насилля та несправедливості. Важливим етапом театралізації стало створення своєрідного «мосту» між непрофесійними акторами та глядачами. Присутні не лише вийшли на сцену, але й поділились своєю думкою щодо розуміння ситуації в якій опинилась головна героїня, вони вийшли на уявну сцену аби зіграти свою реакцію.

Протягом усього періоду навчання учасники проєкту «Школа молодого лідера» реалізують власний лідерський потенціал, підвищують свій рівень знань, навчаються самостійно приймати рішення, розвивають ініціативність.

«Школа» формує в учнівській молоді життєві компетентності, допомагає учням правильно орієнтуватись в різних ситуаціях, сприяє самореалізації, спонукає до різнобічної діяльності, розвитку лідерських якостей. Саме такі діти стануть в майбутньому активними учасниками громадського життя, зможуть ефективно втілювати власні соціальні проєкти, будувати свою життєву траєкторію.

Додаток

План
проведення навчання у Школі молодого лідера

Тема заняття: «Лідери і керівники»

Хід проведення:

1. Поділ учасників на 3 команди.
2. Призначення керівника команди, вибір назви команди.
3. Вправа «Моє досягнення».
4. Обговорення поняття «лідер» і «керівник».
5. Вправа «Лідери керують мрією».
6. Підведення підсумків.

На початку нашої зустрічі я пропоную вам виконати вправу «Моє досягнення». Вам необхідно закінчити речення: «Моє досягнення – це те, що я вмію... і я заслуговую оплесків».

(виконується вправа)

Я бачу, що в нашому залі зібралися впевнені в собі особистості, яких об'єднує щирість та бажання до самоствердження.

Тож продовжимо наше заняття.

Перш за все нам треба розподілитися на три команди.

(учасники об'єднуються у три команди)

Керівниками груп я призначаю _____.

Сьогодні ми продовжимо обговорювати тему лідерства, працювати в команді, при цьому ефективно спілкуватися, щоб приймати спільні, правильні рішення. Спробуємо знайти відмінності між поняттями «лідер» і «керівник».

Зрозуміло, що суспільство не може існувати без лідерів. Є лідери формальні і неформальні.

Обговорення питань:

1. Хто такий формальний і неформальний лідер?
2. Історичні постаті лідерів минулого?

І так, ми живемо у світі, що прагне всебічно з'ясувати суть лідерства, водночас, ми завжди недовірливі до своїх формальних лідерів, тобто керівників. Отже, чи завжди керівники є лідерами? Це зараз ми спробуємо з'ясувати.

Існує твердження.

Ефективний керівник не обов'язково є ефективним лідером, і навпаки. Лідер також є керівником, але характер його дій інший, ніж у звичайного керівника. Він не керує, не командує, а веде за собою інших. Можна бути першою особою в організації, але не бути фактично лідером.

Зараз ми з'ясуємо, наскільки це твердження об'єктивне.

У нас є три команди, які мають формальних керівників. Уявіть, що:

Перша команда – це співробітники приватного закладу освіти, який повинен запрацювати з нового навчального року.

Друга команда – це співробітники фірми пасажироперевізника, які планують надавати свої послуги на території Зміївського району.

Третя команда – це співробітники торгової марки по виготовленню молочної продукції.

Завдання командам:

1. Розробити план дій по заохочуванню учнів району навчатися у вашому приватному закладі.
2. Розробити алгоритм, за яким ви плануєте зайти на ринок праці.
3. Розробити рекламну кампанію своєї продукції.

Перш ніж ви почнете працювати, я хочу вам запропонувати ознайомитися з книгою «5 граней лідерства». Її автори Скотт Кемпбелл і Еллен Саміек вважають, що потрібно обирати той шлях, який найбільше відповідає потребам кожної конкретної ситуації. В книзі наведено п'ять основних граней лідерства і запропоновано визначити свої межі цих граней та відкрити в собі нові лідерські навички.

- Директивний підхід – сконцентрувати свої сили в жорстких руках.
- Візіонерський підхід – яскраво формувати підопічним перспективи майбутнього (Пропонує ідеї і намагається зацікавити ними підлеглих. При цьому керівник повинен спокійно приймати зауваження підлеглих, які зазначають слабкі місця, висловлюють критичні зауваження, тобто, розглядають ситуацію об'єктивно).
- Підхід із залученням – залучати співробітників до участі у справах компанії (Якщо людина знає правила гри в шахи і читала про стратегію, яку використовує Гаррі Каспаров, вона не стане гротмейстером. Єдиний спосіб навчитися грати в шахи - грати в цю гру).
- Підхід відносин – підтримувати гармонійні відносини в колективі (Одним із кращих способів посилити мотивацію людини є турбота про неї. Якщо члени колективу відчують, що кожного з них цінують не лише як фахівця, а й як особистість – це забезпечує їхню відданість справі).
- Коучинговий підхід – розкривати потенціал кожного співробітника («Коуч» – тренер, який навчає розкрити ваші природні здібності, або Лідер, який повинен зробити все, щоб його оточення отримало ту підготовку, яка необхідна для виконання роботи. При цьому методика навчання, яку застосовує лідер, має відповідати перевагам людини: самостійне навчання, інтерактивний діалог із тренером, лекції або зразу практичні заняття).

(робота в групах, презентація власних проєктів)

Обговорення:

- Хто був справжнім лідером групи? Генератором ідей? Організатором роботи? Проаналізуємо, що насправді повинен робити керівник, як організувати роботу колективу?

Висновок: Керівник повинен правильно організувати роботу підлеглих, надавати їм ініціативу, оцінювати ідеї, приймати адекватні і, головне, законні рішення. Тоді управлінська команда буде ефективною. Лідер - це мистецтво впливати на людей, уміння надихати їх на те, щоб вони прагнули досягти потрібних цілей.